

Gençliğe Çağrı

Pyotr Kropotkin

1880

İçindekiler

Gençliğe Çağrı - Pyotr Kropotkin	3
I	3
II	12
III	23
IV	32

Gençliğe Çağrı - Pyotr Kropotkin

I.

Bugün gençlerle konuşmak istiyorum... Yani yaşlılar (yürekçe ve ruhça yaşlılar elbette) kendilerine hiçbir şey söylemeyecek bu satırlarla boş yere gözlerini yormaksızın bu kitabı bir yana bıraksınlar.

On sekiz ya da yirmi yaşında olduğunuzu, öğreniminizi ya da çıraklığınızı tamamladığınızı ve hayata henüz başlayacağınızı farz ediyorum. Sizi bastırmak için uydurulan batıl inançlardan arınmış bir aklınızın olduğunu, şeytandan korkmadığınızı, rahiplerin ve devlet adamlarının yalanlarını, boş laflarını dikkate almadığınızı varsayıyorum. Dahası geniş paçalı pantolonlarıyla kaldırımları arşınlayan, daha bu yaşta ne pahasına olursa olsun sadece kendi sefasını düşünen ve çürümekte olan toplumun yitip giden ürünleri olan züppelerden biri olmadığınızı, tersine

yüreğinizi tam da olması gereken yere koyduğunuzu varsayıyor; bu nedenle sizinle konuşuyorum.

Karşınızda duran ilk soruyu biliyorum: “Ben ne olacağım?” Bunu kendinize defalarca sordunuz. Yani, yalnızca gençken anlayabildiğimiz gibi, bir meslek için eğitim almak veya bir bilim dalında yıllar süren çalışma -unutulmamalıdır ki bu çalışmaların bedeli toplum tarafından ödenir- gencin kendisinden bir sömürü aracı yaratmak için yapılmaz ve yine yalnızca gençken anlaşıldığı gibi birisi kendi zekâsını, yeteneklerini, bilgeliğini bugün sefalet ve cahillik içinde yüzen topluma yardım etmek için kullanmayı hayal etmiyorsa bunun tek sebebi kötülük eğilimi tarafından çürütölmüş ve yozlaşmış olmasıdır.

Siz bunu düşlemiş olanlardansınız değil mi? Pekâlâ, düşünüzün gerçek olması için ne yapacaksınız peki?

Hangi koşullarda doğduğunuzu bilmiyorum. Belki şanslıydınız, bilimsel bir öğrenim gördünüz; doktor, avukat, yazar ya da bilim insanı olacaksınız. Bu durumda geniş bir faaliyet alanı açılıyor önünüze; engin bilgiler ve sınanmış yeteneklerle atılıyorsunuz hayata. Ya da bilimsel bilgileri temel öğrenim sırasında edinilen pek az bilgiyle sınırlı ama günümüz emekçileri tarafından yürütölen zorlu çalışma yaşamını yakından tanıma üstün-

lüğüne zorlu çalışma yaşamını yakından tanıma üstünlüğüne sahip dürüst bir zanaatkârsınız.

Daha sonra ikincisine dönmek üzere ilk varsayım üzerinde duruyor ve bilimsel bir eğitim aldığınızı kabul ediyorum. Tutun ki bir doktor olacaksınız...

Günün birinde iş tulumlu bir adam bir hastayı görmeniz için sizin yanınıza gelecek ve sizi -karşılıklı komşuların gelip geçenin başları üzerinden neredeyse el ele değebildikleri- o daracık sokaklardan birine götürecektir. Işığı titrek bir lambayla aydınlanan boğucu bir ortama gireceksiniz. Oldukça pis haldeki iki, üç, dört, beş kat merdiven çıktuktan sonra hasta kadını, soğuk ve karanlık bir odada, kirli bir paçavranın kapladığı bir paletin üstünde uzanmış halde bulacaksınız. Soluk, morarmış çocuklar ince giysilerinin içinde titreyerek oturuyor, gözlerini dört açmış bakıyorlar. Kadının eşi, hayatı boyunca ne olursa olsun günde on iki on üç saat çalışmış, son üç aydır işsiz. İşsiz kalmak onun mesleğinde nadir rastlanır bir durum değil; bu, her sene periyodik biçimde yaşanan bir şey. Ama eskiden, adamın işsiz kaldığı zamanlarda eşi günde on beş peni için temizlik işlerine gidiyor, belki de senin gömleklerini yıkıyordu. Şimdi ise iki aydır yatalak durumda ve ailesine tüm bu sefalet içinde bakmaya çalışıyor.

Peki söyleyin doktor bey, bu hastalığın sebebi ve tedavisi nedir? Sebebi genel bir kansızlık mıdır? Yoksa yetersiz beslenme ya da temiz hava alamamak mı? Tedavi olarak belki de her gün bir biftek, biraz temiz hava ve havalandırılmış, ışıklandırılmış bir oda önereceksiniz ona. Ne kadar da ironik değil mi? Eğer bunları yapabiliyor olsaydı, zaten sizin tavsiyeleriniz olmadan da yapardı.

İyi yürekli, açık sözlü ve dürüstseniz eğer, bu aile pek çok şey anlatacaktır size. Duvarın öte yanında yüreğinizi sızlatarak ciğeri parçalanırcasına öksüren şu kadının yoksul bir ütücü olduğunu, bir alt kattaki çocukların kaç gündür ateşler içinde yattığını, zemin kattaki çamaşırcı kadının, onun da baharı göremeyeceğini, yandaki binada durumun daha da kötü olduğunu söyleyecektir size.

Bütün bu hastalara ne diyeceksiniz? İyi beslenme, hava değişikliği ve daha az yorucu iş mi? Bunları söyleyebilmeyi isterdiniz ama söyleme cüretini gösteremiyor ve oradan paramparça bir yürekle lanet okuyarak çıkıyorsunuz.

Ertesi gün bir doktor arkadaşınız üniformalı bir uşağın, bu kez şatafatlı bir faytonla onu almaya geldiğini size anlattığında, siz hala şu yoksul harabelerinin sakinlerini düşünmektесiniz. Bu kez hasta, zengin bir konakta yaşayan bir kadın. Tüm yaşamını süslenip püslenmeye, ziyaretlere, dansa ve şu kaba

saba kocasıyla yaptığı tartışmalara harcamış ve uykusuz geceler yüzünden yorgun düşmüş bir kadın. Ve arkadaşınız bu durumda ona daha az aptalca bir yaşam, kabızlığa daha az yol açan bir beslenme, açık havada gezintiler, ruhsal dinginlik ve -bir dereceye kadar üretici çalışmanın yerini tutması amacıyla- biraz da egzersiz yapmasını önermiş.

Bu hastalardan biri, ömrü boyunca hep yetersiz beslendiği, doyusıya yiyemediği ve asla yeterince dinlenmediği için ölecek; diğeri de yaşamı boyunca çalışma nedir asla bilmediği için yavaş yavaş çürüyüp gidecek.

Her şeyi kanıksayan, en isyan ettirici olaylar karşısında bile hafif bir iç geçirme ve bir bardak bira ile rahatlayan şu ruhsuz mizaçlılardan biriyseniz eğer, o zaman giderek bu aykırılıklara alışacak ve -canavarlar gibi- tek bir düşünceniz, kendinizi asla yoksullar arasında bulmamak gayesiyle keyfine düşkünlerin saflarına kapağı atmak gibi bir düşünceniz olacak sadece. Yok eğer bir yüreğiniz varsa, her duygu sizde iradi bir tavır alışı dönüşüyorsa, içinizdeki canavar akıllı varlığı öldürmemişse, günün birinde şunları söyleyerek döneceksiniz evinize o zaman: “Hayır, bu adaletsiz. Bu, böyle sürüp gidemez. Mesele hastalıkları tedavi etmek değil ama onları öngörüp engellemek gerek. Azıcık refah ve düşünsel gelişme, hastaların ve hastalıkların yarısını lis-

telerimizden silip atmaya yeter. İlaçlar cehennemine dibine! Temiz hava, iyi beslenme, daha az aptallaştırıcı bir iş... İş bunlardan başlamak gerek. Bunlar olmaksızın şu tıp mesleğinin tümü sadece bir aldatmaca, şarlatanlık.”

İşte o gün sosyalizmi anlayacaksınız. Onu yakından tanımak isteyeceksiniz ve eğer özgecilik sizin için anlamsız bir sözcük değilse, eğer doğa bilimcinin sıkı tümevarımını toplumsal sorunun incelenmesine uygularsanız, sonunda kendinizi saflarımızda bulacak ve bizim gibi toplumsal devrim için çalışacaksınız.

Belki de şöyle diyeceksiniz: “Pratik cehennemine dibine! Gökbilimci, fizikçi ve kimyacı gibi kendimizi saf bilime verelim. Bunlar sadece gelecek nesiller için verimli işlerdir. Bu, doğanın gizemlerinin incelenmesinin ve düşünsel yeteneklerimizin kullanılmasının bize verecekleri -kuşkusuz çok büyük- bir haz olmayacak mı düpedüz?” O zaman ben de yaşamını hoşça geçirmek gayesiyle bilimi kendine iş edinen bilgini, bir ayyaştan, o da doğrudan hazzı aramaktan başka bir şey yapmayan ve bunu şarap kadehinde bulan bir sarhoştan neyin ayırdığını soracağım size... Bilge, hazlarının kaynağını kuşkusuz daha iyi seçmiş, zira kaynağı ona daha yoğun ve uzun süreli hazlar sağlıyor, hepsi bu! Her ikisi de, bilge de ayyaş da, aynı bencil amacı, kişisel haz amacını güdüyorlar.

Fakat hayır, istediğiniz bu bencil yaşam değil. Bilim için çalışmaktan insanlık için çalışmayı anlıyorsunuz. Ve araştırmalarınızın seçiminde izleyeceğiniz yolu bu düşünce sayesinde buluyorsunuz.

Boş bir kuruntu! Peki kim kendini ilk kez bilime verdiğinde bu kuruntuyu beslemedi ki!

Ama gerçekten insanlığı düşünüyorsanız, bu yoldan sapmalarınızda hedeflediğiniz insanlıksa, o zaman karşınıza çok büyük bir itiraz dikilecek... Zira -yeter ki adil bir ruha sahip olun- bugünkü toplumda bilimin yalnızca bir lüks konusu olduğunu, bazı kesimlerin yaşamını daha hoş kılmaya yaradığını ve insanlığın hemen hemen tamamı için kesinlikle erişilmez olarak kaldığını fark edeceksiniz.

Gerçekte bilim, bir yüzyılı aşkın bir süre önce evrenin oluşumuna ilişkin sağlam bilgiler ortaya koydu, ama bu bilgilere sahip olanların ya da gerçekten bilimsel bir eleştirel ruha sahip olanların sayısı ne ki! Barbarlara yaraşır önyargıları ve hurafeleri benimseyen dolayısıyla dinci sahtekârların elinde oyuncak hizmeti görmeye açık yüzlerce milyonun arasında görünmez olarak kalan... Bilemediniz birkaç bin kişi.

Ya da bilimin insanların maddi ve manevi sağlığının akılcı temellerini hazırlamak üzere yaptıklarına bir göz atalım yalnızca... Bilim, vücudumuzun sağlığını korumak amacıyla nasıl yaşamamız ve yerleşim yerlerimizi nasıl iyi durumda tutmamız gerek-

tiğini söylüyor size, anlıksal ve manevi mutluluğun yolunu gösteriyor. Fakat bu iki yolda da gerçekleştirilmiş olan o devasa çalışmanın hepsi anlamsız olarak kalmıyor mu? Peki, bu niye? Çünkü bilim, bugün sadece bir avuç ayrıcalıklı sınıf için var. Çünkü toplumu sadece iki sınıfa, ücretliler ve sermaye sahipleri sınıflarına bölen toplumsal eşitsizlik, akılcı yaşam koşulları üzerine olan bilgileri insanlığın onda dokuzu için bir alay durumuna düşürüyor.

Size daha fazla örnek verebilirim ama kısa keseceğim. Kararmış tozlu camları ışığı güpegündüz ancak belli belirsiz geçiren şu Faust muayenehanenizden çıkın ve şöyle bir bakın çevrenize, her adımında bu düşünceyi destekleyen kanıtları bizzat bulacaksınız.

Şu anda söz konusu olan, bilimsel gerçekleri ve keşifleri üst üste yığıp biriktirmek değil artık. Önemli olan, bilim tarafından kazandırılmış gerçekleri yaymak, onları hayata geçirmek ve onlardan ortak bir alan oluşturmaktır her şeyden önce. Önemli olan, bunu herkesin, bütün insanlığın onları özümsemeye ve uygulamaya yetenekli hale geleceği biçimde yapmaktır, bilim artık bir lüks olmaktan çıkmalı ve herkesin yaşamının bir temeli haline gelmelidir. Adalet bunu böyle gerektiriyor.

Daha da ileri gidiyor, bilimin de çıkarımın bu yönde olduğunu söylüyorum. Bilim yalnızca, yeni hakikatleri kabul etmeye hazır bir temel bulunduğunda

gerçek biçimde ilerleme gösterebilir. Isının mekanik eşdeğeri teorisi, son yüzyılda Hirn ve Clausius'un bugün formüle ettiği terimlerle ileri sürülmüş olmasına rağmen; fizik bilgisi, bu teoriyi kabul edebilen bir topluluk yaratabilecek biçimde genişleyene kadar seksen yıl boyunca akademik kayıtlarda gömülü kaldı. Dede Erasmus Darwin'in (1731-1802) türlerin değişebilirliğine ilişkin düşüncelerinin torunu Charles Robert Darwin (1809-1882) ağzında olumlu biçimde ifadelerini bulmaları ve akademisyen bilgiler tarafından kabul edilebilmeleri için tam üç kuşağın geçmesi gerekmişti -tabi o zaman bile kamuoyu basıncı olmazsa olmazdı-. Bilge her zaman, şair veya ressam gibi, içinde hareket ettiği ve bir şeyler öğrettiği toplumun bir ürünüdür.

Ama, eğer bu düşünceler kafanıza yattıysa; bugün bilgenin, bilimsel gerçeklerle tıka basa şiştiği için kınandığı ve geriye kalan insanların beş, on asır öncesiyle aynı kaldığı -yani köleler ve makineler halinde, sabit gerçeklere hâkim olmaktan aciz halde olduğu- bu düzene radikal bir değişiklik getirmenin her şeyden önemli olduğunu anlayacaksınız. Ve en-
gin, içten, insancıl ve derin bilimsel gerçeklerle iç içe olduğun gün, saf bilime olan ilginizi kaybedeceksiniz. Bu dönüşümü gerçekleştirmenin yollarını bulmak için çalışmaya başlayacak ve eğer gözlemlerinize, bilimsel araştırmalarında rehber edindiğiniz

tarafsızlığı getirecek olursanız sosyalizmi kabul etmek zorunda kalacak; safsatalara son verecek ve aramıza katılacaksınız. Hazları için çalışmaktan bıkmış ve bundan payını almış bu küçük grup içinde, bilgini ve bağlılığını ezilenlerin hizmetine sunacaksınız.

Ve şundan emin olun, duygularının ve eylemlerinin gerçek uyumuyla elde edeceğiniz başarımlık hissiyatını bir defa yaşadığınızda, daha önce kendinizde varlığını hayal dahi edemeyeceğiniz bir güç hissedeceksiniz. Ne zaman ki bir gün gelmesi için çalıştığımız değişim gerçekleşecek, o zaman kolektif bilimsel çalışmalardan yeni bir güç doğacak ve enerjilerinizi hizmete adamak için gelen güçlü emekçilerin yardımıyla bilim, bugünkü uğraşları, acemilerin çalışmaları olduğunu düşündürtecek biçimde güçlü bir adım atmış olacak.

O zaman bilimden zevk alacaksınız, bu zevk herkesin zevki olacak.

II

Hukuk eğitimini bitirmiş ve baroda avukatlığa hazırlanıyorsanız eğer, siz de gelecekteki etkinliğiniz için kuruntuya kapılıyor olabilirsiniz... Yani sizin özgecilik nedir bildiğinizi varsayıyorum. Belki şöyle düşünürsünüz: “Yaşamını dur durak bilmeksizin ve

amansızca tüm adaletsizliklere karşı adamak; yüce adaletin ifadesi yasanın her zaman egemen olmasına çalışmak, hangi gönül eğilimi bundan daha güzel olabilir ki!" Ve seçtiğiniz bu eğilimde kendinize tümüyle güvenerek atılıyorsunuz hayata.

Eh madem öyle, o zaman adli vaka kayıtlarını rastgele açalım ve toplumun bu konuda size söylediklerini görelim...

İşte zengin bir toprak sahibi, üzerinde anlaştıkları kirayı ödemeyen kiracı bir köylünün toprağından çıkarılmasını istiyor. Yasal bakış açısından tereddüde mahal yok. Bu köylü kirasını ödemediği için söz konusu toprağı terk etmek zorunda. Ama olguları yakından incelersek ve şunları görürüz... Toprak sahibi topladığı kiralari hep neşeli törenlerde har vurup harman savuruyor, köylü de durmadan çalışıyor. Mülk sahibi, topraklarının verimini arttırmak için hiçbir şey yapmamış. Ama şu son yıllarda o çevrede bir demiryolunun döşenmesiyle, köyler arası yeni yolların açılmasıyla, civardaki bataklıkların kurutulmasıyla ve ekilmemiş boş bayırların tarıma açılmasıyla bölge topraklarının kazandıkları fiyat artışları sayesinde topraklarının değeri beş yıl içerisinde yine de üç kat artmış. Toprakların bu fiyat artışını kazanmalarında büyükçe payı olmuş olan köylü de bu yeni durumda varını yoğunu yitirdiği, tüccarların eline düşüp gırtlacağına kadar borca battığı için artık

toprak sahibine ödeme yapamıyor. Her zaman mülk sahibinden yana olan yasa bu konuda açık: Toprak sahibine hak veriyor. Peki siz, hukuki varsayımların içindeki adalet duygusunu henüz öldürmediği siz, bu durumda ne yapacaksınız? Bu çiftçinin, yasanın emrettiği gibi düpedüz dışarı atılmasını mı ya da toprak sahibinin bu çiftçinin çalışmasından kaynaklanan fiyat artışı payını -dürüstlüğün ve adaletin size dayattığı gibi- ona iade edilmesini mi isteyeceksiniz? Hangi tarafta yer alacaksınız? Yasadan yana ama adalete karşı mı? Yoksa adaletten yana ama bu durumda yasaya karşı mı?

Veya işçiler 15 gün önceden haber vermeksizin patronlarına karşı greve başladıklarında, hangi yanda saf tutacaksınız? Yasadan, bir başka deyişle bir kriz döneminden istifade ederek ekstrem karlar elde eden patrone (son zamanlardaki davalara bir göz atın) ya da yasaya karşı ama söz konusu dönem boyunca 2,5 frank ücret alan, karılarının ve çocuklarının eriyip tükendiklerini gören işçilerden yana mı? Dürüstlüğü mü, yoksa bu dürüstlük gereği akşam karnını bir güzel doyummuş olanla karnını doyurabilmek için emeğini satan arasında, güçlü ile zayıf arasında var olduğu söylenen bir sözleşmenin sözleşme olmadığı savını mı destekleyeceksiniz?

İşte bir diğer olay... Günün birinde adamın biri Paris'te bir kasabın çevresinde dolanıp durmakta.

Derken bifteği kaptığı gibi kaçırmaya koyulur. Lakin adam yakalanır, sorgulanır. İşsiz biri olduğu ve ailesinin dört gündür yiyecek hiçbir şeyinin olmadığı öğrenilir. Kasaptan adamı bırakması ve şikâyetçi olmaması istenir, ne var ki kasap ille de adaletin tecellisini ister. İşsiz hakkında dava açılır ve işsiz 6 ay hapse mahkûm edilir. Ne yaparsınız ki şu kör Themis bunu böyle istiyor işte. Ve bilinciniz -benzeri mahkumiyetlere her gün karar verildiğini görerek- bu topluma ve bu yasaya karşı isyan etmeyecek, öyle mi?!

Ya da çocukluğundan beri hakarete uğrayıp hırpalanmış, tek bir sevgi sözcüğü işitmeksizin büyümüş ve sonunda birkaç kuruşunu almak için komşusunu öldürmüş olan şu adama karşı -suçludan ziyade bir hasta olduğunu ve bu suçun her hâlükârda dönüp dolaşıp toplum tarafından yeniden üretildiğini bildiğinizde- yasanın uygulanmasını, adamın giyotine gönderilmesini yahut -daha kötüsü- yirmi yıl hapse atılmasını mı isteyeceksiniz?

Bir kızgınlık ve öfke anında çalıştıkları fabrikayı kundaklayıp ateşe veren o dokumacıların zindana atılmalarını mı, taçlı bir katile silahlı suikast düzenleyen adamın gemiden bozma hapishaneye hapsedilmesini mi, geleceğin bayrağını barikatların üstüne diken o isyancı halkların kurşuna dizilmelerini mi isteyeceksiniz? Hayır, bin kez hayır!

Şayet size öğretilenleri yinelemek yerine düşünürseniz, eğer yasayı analiz ederseniz, en güçlü olanın isteği olan temelini ve de kanlı tarihiyle insanlığa miras bırakılan tüm baskıların kutsanması olan özünü gizlemek maksadıyla çevrelendiği şu hukuki varsayım sislerinden onu çıkartıp açıkça ortaya koyarsanız; bu yasadan son derece öğrenecek, onu küçümseyeceksiniz. Yazılı yasanın kölesi olarak kalmanın, bilincin her gün yasayla karşıtlığa girmesi ve onunla pazarlık etmesi olduğunu anlayacaksınız. Yasayla bulunç arasındaki bu mücadele sürüp gidemeyeceği için gelenekten vazgeçecek ve iktisadi, siyasi, toplumsal tüm haksızlıkların ortadan kaldırılmasında bizimle birlikte yürüyeceksiniz. İşte o zaman sosyalist olacaksınız, işte o zaman devrimci olacaksınız.

Ya siz, bilimin sanayiye uygulanmasıyla emekçilerin yazgısını iyileştirme düşünüyün kuran siz genç mühendisler... Sadece acıların yolunuzu gözlüyor olması ne üzücü bir düş kırıklığı! Uçurumların yanı başından yılankavi kıvrımlarla gidecek ve granit devlerin bağrını delip geçerek doğa tarafından ayrılmış iki coğrafyayı birbirine bağlayacak bir demir yolu tasarımına aklınızı genç ve taze gücünü veriyorsunuz. Ne var ki bir kez işe koyulduktan sonra, şu karanlık tünelde yoksunluk ve hastalıklar yüzünden tabur tabur işçinin kırılıp gittiğini; diğerlerinin de ceplerinde

ancak birkaç kuruş ve kuşkusuz ciğerlerinde verem mikropları taşıyarak evlerine döndüklerini; yolunun her metre ilerleyişiyle belirlenen (alçak bir cimrilğin sonuçları olan) insan cesetleri görüyorsunuz. Ve nihayet bu yol bir kez bittikten sonra, işgalcilerin top ve cephanelerini taşıma yoluna dönüştüğünü görüyorsunuz...

Gençliğinizi üretimi basitleştirecek, kolaylaştıracak bir buluşa adanmışsınız ve onca çabadan, nice uykusuz geceden sonra bu değerli buluş, işte nihayet ellerinizde. Onu uygulamaya koyuyor ve sonucun beklentilerinizi bile aştığını görüyorsunuz. Ama -bu buluş nedeniyle- on bin, yirmi bin işçi sokağa atılacak; çoğu çocuk olmak üzere geriye kalanlar da birer makine parçasına dönüştürülecek! Üç, dört belki on kadar patron (bu buluşunuz sayesinde) servet üstüne servet yığacak ve silme dolu bardaklarla şampanya içecekler. Bu muydu hayal ettiğiniz?

En sonunda yeni endüstriyel ilerlemeleri inceliyor ve terzinin şu dikiş makinesinin keşfinden hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey kazanmadığını; Gothard tüneli (İsviçre) işçisinin -elmas uçlu büyük delicilere rağmen- antkilostoma (ipliksi bir ince bağırsak kurdunun yol açtığı kansızlık hastalığı) yüzünden öldüğünü, duvarcı ustasının ve yevmiyeci amelenin Giffard asansörlerinin yanında -önceden olduğu gibi- işsiz kaldıklarını görüyorsunuz... Ve eğer bu toplum-

sal meseleleri -sizi teknik sorunlarınıza yönlendirmiş olan- o aynı bağımsız düşünüşle müzakere ederseniz özel mülkiyet ve ücret sistemi altında her yeni buluşun emekçinin -refahını birazcık yükseltse bile- köleliğini daha bir derinleştirdiği, işi daha aptallaştırıcı kıldığı, işsizlik dönemlerini daha sıklaştırdığını ve krizleri daha şiddetlendirdiği sonucuna; bütün hazları zaten kendine mal etmiş olanın da her yeni buluştan gerçekten yararlanan tek kişi olduğu sonucuna varmanız kaçınılmaz olacak.

Bir kez bu sonuca vardıldıktan sonra, bu durumda ne yapacaksınız? Ya çok bilmişlikle bilincinizi susturmaya başlayacak, ardından günün birinde gençliğinizin o dürüst hayallerine yol verecek ve hazlara sahip olma hakkını vereni kendiniz için ele geçirmeye çalışacaksınız ki, o zaman sömürücülerin safına geçmiş olacaksınız. Ya da yüreğiniz varsa, kendinize şunları söyleyeceksiniz: “Hayır yeni buluşlar yapmanın zamanı değil şimdi! Önce üretim biçimini değiştirmeye çalışalım; özel mülkiyet ortadan kaldırıldığında, o zaman her yeni bireysel ilerleme insanlığın tümünün yararına olacak ve bugün makineye dönüşmüş ama o zaman düşünen insanlara dönüşen emekçiler, el emeği süreçlerinin incelenmesi ve uygulanmasıyla desteklenen sezgilerini sanayiye uyguladıklarında teknik ilerleme, bugün hayal etmeye bile

cesaret edemediğimizi elli yılda gerçekleştirecek bir atılım, bir gelişme gösterecek.”

Ya ilkokul öğretmeni için, mesleğini sıkıcı bir iş olarak değil ama sevinç dolu gülücüklerinin arasında neşeli yumurcaklarla çevrili, onların canlı bakışları altında kendini rahat hisseden ve bu küçücük kafalarda -gençliğinde bizzat beslediği- insani düşünceleri uyandırmaya çalışan öğretmen için ne demeli?

Sizi sık sık üzgün görüyor ve kaşlarınızı çattıran, canınızı sıkanın da ne olduğunu biliyorum: Şimdilik Latince biraz geri olan, ama -doğrudur- daha az iyi yürekli olmayan en sevimli öğrenciniz coşkuyla Guillaume Tell efsanesini anlatıyor ve çakmak çakmak gözleriyle bütün zorbaları (tiranları) hemen oracıkta hançerlemek ister gibiydi... Schiller’in şu tutkulu dizelerini hararetle okuyordu:

Köle zincirlerini koparıp attığında,

Bu özgür insanın karşısında korkma!

Ama eve döndüğünde annesi, babası ve amcası, rahip efendiye ve kır bekçisine karşı saygıda kusur ettiği için onu fena halde azarladılar: Bir saat boyunca “İhtiyatlı ol, otoritelere saygı duy, itaat et” nutukları çektiler. O kadar ki sonunda “Bu Dünyada İşini Yoluna Koyma Sanatı”nı okumak üzere Schiller’i bir yana bıraktı.

Ve sonra, daha dün, en iyi öğrencilerinizin yoldan çıktıkları, iğrençleştikleri söylendi size: Biri durmadan apoletlerini düşünüyormuş; diğeri de patronuyla birlikte işçilerin zaten düşük ücretlerini tırtıkliyormuş. Ve bu genç insanlara onca umut bağlamış olan siz, şimdilerde yaşam ve ideal arasında var olan üzücü çelişkiyi düşünmektесiniz.

Hala bunu düşünmektесiniz! Ama öyle tahmin ediyorum ki üst üste böylesi düş kırıklıkları yaşadık-tan sonra iki yıl içinde gözde yazarlarınızı bir yana bırakacak ve “G. Tell kesinlikle çok dürüst bir babaydı, fakat netice itibariyle biraz kaçık bir baba; şiirin -özellikle bütün gün bileşik faiz hesaplarının kurallarını öğrettikten sonra -akşamları ocak başında tadına doyum olmaz, ne var ki şu şair beyler hep bulutlarda gezinip duruyor ve mısralarının ne yaşamla ne de müfettiş beyin gelecek denetimiyle en ufak bir ilgileri yok” demeye varacaksınız sonunda.

Ya da gençlik düşleriniz olgun adamın kesin inancı haline gelecek... Herkes için yaygın, geniş ve insanca eğitim isteyecek, ama bunun bugünkü koşullarda ne okulda ne okul dışında olanaksız olduğunu görerek burjuva toplumun bizzat temellerine saldıracak, bu temelleri eleştireceksiniz. O zaman bakanlık tarafından açığa alınmış olacağınızdan, okulu terk edecek ve gelip aramıza katılacaksınız; bizimle birlikte bilginin çekiciliğini, insanlığın

olması gereken halini ve ne olabileceğini, yetişkin ama sizden daha az bilgili insanlara anlatacaksınız. Bugünkü düzenin eşit, dayanışma ve özgürlük yönünde eksiksiz dönüşümünde sosyalistlerle birlikte çalışmaya başlayacaksınız.

Ve son olarak siz... Sanatçı, heykeltıraş, şair, müzik erbabı genç insanlar, ustalarınızdan bazılarını etkilemiş olan o olağanüstü ateşin bugün sizde (sizde ve sizinkilerde) artık yanmadığını görmüyor musunuz? Sanatın ne derece yavanlaştığını, bayağılaştığını, yeteneksizliğin ve niteliksizliğin hüküm sürdüğünü görmüyor musunuz?

Peki başka türlü olabilir mi? İlkçağ dünyasını yeniden bulmuş ve -Rönesans döneminin eserlerini yaratmış olan- doğa kaynaklarından yeniden güç almış olmanın o sevinci, günümüz sanatı için artık mevcut değil; devrimci düşünce şu ana kadar bu sevinci dargın, soğuk bıraktı. Bugün yaratıcı fikir yokluğu nedeni ile bitki yaprağındaki bir çiy damlacığının renkli fotoğrafını çekmeye, bir ineğin but kaslarını aynen resmetmeye ya da hoppa bir kadının süslü odası, bir lağımın boğucu pisliğini -düzyazı veya koşuk biçimde- inceden inceye betimlenmeye çalışıldığında... Bu sevincin gerçeklikle bulunmuş olduğuna inanılıyor.

İyi de “eğer böyleyse ne yapmalı” diyeceksiniz...

Sahip olduğunuzu söylediğiniz o kutsal ateş her ne kadar son derece “isli bir ateş” olsa da bu durumda siz yine önceden yapmış olduğunuz gibi davranmaya devam edecek ve sanatınızı da bir dükkân sahiplerinin salonlarını süsleme mesleğine, İtalyan operalarının tanıtım kitapçıklarını hazırlama işine veya sarı çizmeli Mehmet Ağa’ya sanatın ne olduğunu anlatan yazı dizileri yazmaya dönüşüp yozlaşacak; aranızdan çoğu bu uğursuz bayırı, bu alçalışı görüp zaten şimdiden hızla inmekte.

Fakat yüreğiniz insanlığinkiyle beraber çarpıyorsa ve gerçek bir şair olarak yaşamı duymak için bir kulağınız varsa o zaman çevrenizde dalga dalga kabaran şu acılar okyanusunun karşısında, açıklıktan kırım kırım kırılan, cesetleri maden ocaklarında üst üste yığılan şu insanlar, barikatların dibinde yığın yığın yerde yatan şu parçalanmış cesetler ve Sibirya’nın karlarına olan o sürgün kabileleri karşısında; başlayan en son kavganın, yenilerin acıları ve yenenlerin şölenleri, korkaklığa karşı savaşan kahramanların, alçaklıkla mücadele içindeki çöküntü karşısında duracak ve güzelin, soylunun kısacası yaşamın gelecek uğruna, insanlık ve adalet uğruna mücadele edenlerin yani ezilenlerin yanında saf tutacaksınız!

Nihayet sözümü kesiyor ve soruyorsunuz. Peki, söylesenize eğer şu soyut bilim bir lüksse ve tıbbi uy-

gulama da aldatıcı bir görünüşse; eğer yasa bir adaletsizlik, teknik buluşlar da bir sömürü aracıysa; okulun, uygulayıcının bilgeliğiyle çatışarak, yenik düştüğü doğruysa; devrimci düşünceye sahip olmayan sanat yozlaşmaktan başka bir şey yapamazsa... Bu durumda benim için ne kalır geriye?

Pekâlâ size yanıtım şöyle:

En yüksek derecede çekici olan muazzam bir iş, eylemlerin vicdanla tam olarak uyumlu olacağı bir iş, en asil, en güçlü doğaları eğitebilecek bir iş.

Hangi iş mi? Söyleyeceğim...

III

Ya sürekli biçimde vicdanınızdan ödünler verecek ve günün birinde kendinize şunları söyleyeceksiniz: “Yeter ki tüm hazlara sahip olabileyim ve -insanlar bunu yapmama elverecek derecede aptal oldukları sürece- bu hazlardan yararlanabileyim. Gebersin insanlık!” Ya da sosyalistlerle aynı safta yer alacak ve toplumun eksiksiz dönüşümünde onlarla çalışacağım. Yaptığımız tahlilin zorunlu sonucu işte böyle. Elverir ki etrafında olup biten üzerinde dürüstçe düşünsün, burjuva eğitiminin ve kendisini çevreleyenlerin çıkarıcı görüşlerinin kulağına fısıldadıkları safsataların bahane olduk-

larını azıcık anlasın... Bütün düşünen insanların kaçınılmaz olarak varacakları mantıklı sonuç işte bu olacak. Bu sonuç bir kez elde edildikten, benimsendikten sonra “Ne yapmalı?” sorusu da doğal olarak kendiliğinden çıkar ortaya. Yanıtı kolay...

Şu içinde bulunduğumuz ve halkın eğitimsiz kaba saba bir yığından başka bir şey olmadığını söylemenin âdet olduğu o ortamdan çıkın ve halka doğru gidin yalnızca, yanıt kendiliğinden çıkar ortaya...

Her tarafta, Almanya’da olduğu gibi Fransa’da da Birleşik Devletler’de olduğu gibi İtalya’da da ayrıcalıklıların ve ezilenlerin olduğu her yerde işçi sınıfı içinde devasa bir çalışmanın, amacı kapitalist feodalite tarafından zorla dayatılan köleliklere ebediyen son vermek ve eşitlik ile adalet koşulları üzerine kurulu bir toplumun temellerini atmak olan bir çalışmanın, gerçekleştirildiğini göreceksiniz. On sekizinci yüzyıl toprak kölelerinin söyledikleri, Slav köylülerinin hala tekrar ettikleri ezgisi yüreğinizi sızlatan o türkülerden biriyle şikâyetlerini dile getirmek, artık bugün halka yetmiyor; bütün engellere rağmen ne yaptığının bilincinde olarak çalışıyor.

Düşüncesi, yaşamın -insanlığın dörtte üçü için bir bahtsızlık, bir felaket olmak yerine- herkes için bir mutluluk olması ereğiyle yapılması söz konusu olanı anlamaya çalışıyor sürekli olarak. Sosyolojinin

en çetin sorunlarını ele alıyor ve onları sağduyusuyla, gözlemci ruhuyla ve zorlu tecrübeleriyle çözmeye çalışıyor. Kendisi gibi yoksul olan diğerleriyle uyuşmak için gruplaşmaya, örgütlenmeye çalışıyor. Küçük aidatlar sayesinde güçlkle ayakta tutulan derneklerde görev alıyor; sınırlara rağmen uyuşup anlaşmaya çalışıyor ve halklar arasında savaşların imkânsız hale geleceği günleri, tumturaklı nutuklar çeken şu insan severlerden daha iyi hazırlıyor. Kardeşlerinin yaptıklarını öğrenmek için, onları daha iyi tanımak için düşünceleri geliştirmek ve o düşünceleri yaymak üzere işçi yayınlarını destekliyor (ama nice yoksunluklar ve nice çabalar pahasına!). Ve nihayet günü geldiğinde ayaklanıp barikatların taşlarını kanıyla kızıla boyayarak birtakım özgürlüklerin -daha sonra zenginlerin ve güçlülerin onları kendisine karşı çevirmek maksadıyla ayrıcalıkları içinde bozmayı, yozlaştırmayı bilecekleri özgürlüklerin- fethine girişir.

Ne bitmek bilmez çaba! Ne kadar kalıcı bir mücadele! Bazen -yorgunluğun, yozlaşmanın ve açılan davaların neden olduğu- firarlar nedeniyle oluşmuş bir boşluğu kapatmak için bazense açılan yaylım ateşi ve soğuk kanlı kasaplığın sonucu olarak dağılmış bir cepheyi yeniden toparlamakla uğraşan, kendini sürekli tekrar eden bir zahmet! Başka bir zaman ise

toplular katliamlarla mahvolmuş çalışmaların yeniden oluşturulmaya çalışılması...

Gazeteler, topluma bilgi kırıntılarını zorla aktarmaya çalışan, kendini uykudan ve yiyecekten mahrum kılmış insanlar sayesinde ayakta duruyor; ajitasyon, yaşamın gerekliliklerini elde etmek için gereken miktardan yarı yarıya düşülmek suretiyle sürdürülüyor ve tüm bunlar, efendilerinin “işçisinin, kölesinin sosyalistlerle ilişkili olduğunu” öğrenmesinin ardından ailelerini sefalet altında göreceklere korkusuyla gerçekleşiyor.

Eğer halkın arasına girerseniz işte bunları göreceksiniz. Ve dur durak bilmeyen mücadelede kimi zaman engellerin ağırlığı altında yenik düşen işçi, şunları boşuna sormadı kendine: “Bizim sırtımızdan öğrenim görmüş olan bu genç insanlar, öğrenimleri boyunca kendilerini beslediğimiz, giydirip kuşattığımız, yükümüzün ağırlığı altında ve boş mideyle kendileri için şu evleri, o akademi binalarını, o müzeleri inşa ettiğimiz, okuma olanağımızın bile olmadığı o güzelim kitapları kendileri için bastığımız o pek solgun yüzlü gençler şimdi nerede? İnsanlığa hizmetin bilimine sahip olduğunu söyleyen ama kendileri için insanlığın ender bulunan bir tırtıl türü kadar bile değer taşımadığı şu profesörler nerede? Özgürlükten söz eden ama bizimkini asla savunmayan o insanlar şimdi nerede? İki gözü iki çeşme halktan söz eden ve

işlerimizde bize yardım etmek üzere hiçbir zaman bizimle birlikte olmamış olan şu yazar tayfası, o ozanlar, o ressamlar... tek kelimeyle şu riyakarlar sürüsü şimdi nerede?"

Kimileri alçak aldırışsızlıkları içinde hoşnut, çok sayıdaki diğerleri de "ayak takımı"nmı küçümseyip hor görürler ve olur da ayrıcalıklarına dokunmaya cüret ederlerse bu "serseriler takımını"nın üzerine yürümeye hazırdırlar.

Bazen bir gencin barikatları ve savaş davullarını düşlemek ve heyecan aramak için meydanlara çıktığı ama bu barikat yolunun uzun, çalışmanın pek zahmetli olduğunu ve bu yolda elde edeceği defne yapraklı zafer tacının pek dikenli olduğunu fark etmez, halkın davasını terk ettiği de olur. Genellikle bunlar, ilk girişimlerinde başarısızlığa uğradıktan sonra halkın beğenisini elde etmeye, kapmaya çalışan fakat daha sonra -bizzat öğrettikleri ilkeleri bu halk uygulamaya kalkışır kalkışmaz- ona karşı esip güreleyecek, verip veristireceklerin başında gelen ve gözleri yüksekte olan doyumsuz kişilerdir ve olur da şu "kalabalık ayak takımı" "öncülerinin" yani bizzat şu doyumsuzların işaretinden önce kıpırdamaya yeltenirse bu öncülerin topları bizzat işçilere karşı çevirtmeleri pekala mümkün.

Ve bütün bunlara çok sayıda insan tarafından yapılan hakaretleri, kibirli hor görmeleri ve alçakça

iftiraları da ekleyin... Böylece halkın, toplumsal gelişiminde ona yardım etmesinin karşılığında burjuva gençlikten aldığı her şey işte önümüzde.

Ve bundan sonra, bütün genç insanlar halkın giştiği bu devasa işte ona yardım etmek üzere enerjilerinin, zekâlarının ve yeteneklerinin tüm gücünü uygulama olanağı bulacaklarken ve her şey yapılmayı beklerken... Hâlâ “Ne yapmalı?” diye soracaksınız bir de?

Sizler, katıksız bilim yanlıları, şayet sosyalizmin ilkelerini kavramışsanız, geliyorum diyen devrimin tüm menzilini anladıysanız eğer... Bütün bilimin, onu bu yeni ilkelerle uyumlu hale getirmek üzere onarılmayı, yeniden kurulmayı beklediğini; bu alanda bir devrim, önemi 18. yüzyılda bilimlerde gerçekleştirilmiş olanı alabildiğine geçmek zorunda olan bir devrim gerçekleştirmenin söz konusu olduğunu görmüyor musunuz? Günümüzde kralların, önemli insanların ve parlâmenterlerin yüceliği konusunda “kabul gören bir masal” olan tarihin; halkçı görüş açısından, insanlığın gelişmesinde halklar tarafından gerçekleştirilen emek bakış açısından, tümüyle yeniden gözden geçirilmeyi beklediğini ve bugün kapitalist sömürüye adanan toplumsal iktisadın -temel ilkelerinde olduğu kadar sayısız uygulamalarında da- yeniden düzenlenmesi gerektiğini; antropolojinin, sosyolojinin ve etiğin

tümü ile değiştirilip düzeltilmeyi beklediklerini; doğal bilimlerin, bizzat onların da -doğal olayların kavranmalarının biçimi ve sergilenme yöntemleri konusunda- derin bir değişikliğe tâbi olmak zorunda olduklarını anlamıyor musunuz? Madem anlıyorsunuz, yapın o zaman! Bilgilerinizi, ışığınızı haklı bir davanın hizmetine koyun öyleyse! Ama özellikle yüzyıllardır süre gelen şu önyargılara mücadelede -o sıkı mantığınızla- daha iyi bir örgütlemenin temellerinin sentez yoluyla hazırlanmasında yardıma gelin bize; gerçek bilimsel inceleme yürekliliğini düşünme biçimlerimize uygulamayı öğretin bize; özellikle de yaşamımızın gerçeğin zaferi uğruna nasıl adanacağını -özünüzün sözünüzün bir olduğunu kanıtlayarak- gösterin bizlere.

Zor deneyimler tarafından kendisine sosyalizm kavratılan siz, doktor, insanlığın -bugünkü yaşama ve çalışma koşullarında kalırsa- bozulmaya ve yozlaşmaya doğru gittiğini; insanlığın yüzde doksan dokuzu bilimin gereklerine kesinlikle karşıt koşullarda yaşadığı sürece şu ilâçların hastalıklar karşısında güçsüz kalacaklarını; ortadan kaldırılması gerekenin hastalık nedenleri olduğunu ve bu nedenleri yok etmek için gerekenleri bizlere bugün, yarın, her gün ve her vesileyle söylemekten bıkmayın. Öyleyse gerçek bir doktor sıfatıyla, şu çürüme yolundaki toplumun anatomisini içiğine

ciciğine kadar incelemek üzere neşterinizle gelin akılcı bir yaşam tarzının ne olması gerektiğini ve ne olabileceğini söyleyin bizlere; bütün gövdeye yayılıp onu zehirleme olasılığı durumunda kangren olmuş bir azanın kesilip atılması karşısında eli kolu bağlı kalınmadığını -gerçek bir hekim sıfatıyla- bir kez daha yineleyin bizlere.

Bilimin sanayiye [üretici hünerlere] uygulanmasına çalışmış olan siz, genç mühendis, gelin de bize şu buluşlarınızın sonucunun ne olduğunu anlatın açık yüreklilikle; geleceğe doğru yüreklice atılmaya cesaret edemeyenlere, daha şimdiden edinilmiş bilgilerin yeni keşifleri bağırlarında taşıdıklarını, daha iyi koşullarda üretici hünerlerin nerelere ulaşabileceğini, her ne kadar durmadan üretimini arttırmak için üretmişse de insanoglunun daha neler üretebileceğini... İnsanoglunun görebilmelerini, fark edebilmelerini sağlayın. Uzun lâfın kısası sezgilerinizin, mücadeleci ruhunuzun ve örgütleme yeteneklerinizin katkısını sömürücülerin hizmetine koymak yerine halka taşıyın.

Şairler, ressamalar, heykeltıraşlar, müzisyenler... Sizler, gerçek görevinizi ve bizzat sanatın önemini [yararlarını] anladıysanız eğer, o zaman gelin kaleminizi, fırçanızı, kazı kaleminizi devrimin hizmetine koyun: İmge dolu rengârenk tarzınızda ya da çarpıcı tablolarınızda halkların zalimlerine karşı yürüttük-

leri devlere yaraşır mücadelelerini anlatın bize; atalarımıza ilham kaynağı olan o devrimci solukla genç yürekleri tutuşturun; eşlerden birinin mücadelesinin, eğer yaşamını büyük toplumsal kurtuluş mücadelesine adyorsa, güzel bir şey olduğunu anlatın diğer eşi; bugünkü yaşamda çirkin olanı gösterin halka ve bu çirkinliğin nedenlerini apaçık anlamamızı sağlayın; akılcı bir yaşamın, her adımda mevcut toplumsal düzenin saçmalıklarına ve iğrençliklerine çarpılmayacaksa şayet, ne olabileceğini anlatın bize.

Ve nihayet, bilgi ve yetenek sahibi sizler, hepiniz, yürekliyseniz şayet, o zaman siz ve arkadaşlarınız gelin bilgi ve yeteneklerinizi onlara en fazla gereksinim duyanların hizmetine koyun. Ve eğer gelirseniz, egemenler olarak değil ama mücadele yoldaşları sıfatıyla geleceğinizi; yönetmek için değil ama yeni bir çevreye ilham vermek üzere geleceğinizi; öğretmek için gelmekten ziyade halkların özlemlerini kavramak, bu özlemleri dile getirmek için, daha sonra ara vermeksizin, sürekli biçimde ve gençliğin olanca coşkusuyla çalışmak üzere geleceğinizi bilin... O zaman, ancak o zaman eşsiz, dolu dolu bir hayat yaşayacağınızı bilin. Bu yolda gerçekleşen çabalarınızdan her birinin bolca ürün vereceğini; gerçekleştirdiğiniz işler ve bilincinizin buyrukları arasında kurulan o uyum duygusunun size -bizzat benliğinizde var olabileceklerini aklınızdan bile geçirmedığınız- güçler

vereceğini göreceksiniz. Halkın bağrında gerçek için, adalet için, eşitlik için yrtlen bir mücadele... Hayatta bundan daha güzel ne bulacaksınız?

IV

Yaşamın önlerine çıkaracağı açmaz karşısında - eğer cesur ve samimiyseler- gelip sosyalistlerle aynı safta yer almaya ve toplumsal devrim davasını onlarla beraber kucklamaya zorlanacaklarını şu hali vakti yerinde olan sınıfların genç insanlarına göstermem için üç uzun bölüm gerekti. Oysa bu gerçek, burjuva ortamın etkisine maruz bu genç insanların yalnızca mücadele edilmesi gereken safsatalardan, yenilmeleri gereken n yargılardan ve bir yana itilmeleri gereken şu çıkarıcı itirazlardan söz ederken o denli basit yine de!

Halkın gençleri, sizlerle konuşurken lafı pek uzatmamak benim için kolay... Yeter ki düşünme ve tutarlı davranmaya cesaretiniz olsun, bizzat olayların gücü sizleri sosyalist olmaya itiyor. Aslında ağdaş sosyalizm, halkın derinliklerinden çıktı bizzat. Eğer burjuva saflardan gelen birkaç düşünür ona bilimin onayını ve felsefenin desteğini getirmeye gelmişlerse, ortaya koydukları fikirlerin temeli gene de halkın kolektif ruhunun bir ürünü. Ve bu hazırlık çalışmasına

katkılarını veren kimi yazarlar, işçiler arasında çoktandır ortaya çıkmış olan özlemlerin ifadesini bulmaktan başka bir şey mi yaptılar sanki?

O halde emekçi halkın saflarını terk etmek ve kendini sosyalizmin başarısına adamamak, kendi çıkarlarını bilmemektir. Kendi davayı ve tarihsel görevini yadsımaktır.

Bir kış günü, henüz çocukken, iç karartıcı bir havada oynamak amacıyla sokağa indiğiniz günleri anımsıyor musunuz? İncecik giysilerinizden geçen soğuk, omuzlarınızı bıçak gibi kesiyor ve yırtık ayakkabılarınıza çamur doluyordu. Size kibirli bir havayla bakan şu tombul ve sıkı giyimli çocukları uzaktan görür görmez, iki dirhem bir çekirdek bu çocukların ne akılca ne sağduyu bakımından ne de gözü peklik açısından size ve arkadaşlarınıza denk olmadıklarını daha o zaman gayet iyi anlıyordunuz. Lakin daha sonra berbat bir atölyeye kapanarak sabahın beşinden altısından itibaren gürültülü bir makinenin yanında günde on iki saat boyunca ayakta durmak ve bizzat kendiniz de bir makine gibi her gün ve uzun yıllar boyunca başında bulunduğunuz bu makinenin acımasız çalışma hızını, devinimini izlemek zorunda kaldığımızda; onlar, şu diğerleri, bu sırada ortaöğrenim kurumlarında, yüksekokullarda, üniversitelerde rahatça öğrenim görmeye gidiyorlardı. Ve şimdi, sizden daha az akıllı ama daha öğrenimli ve şefleriniz

olan bu aynı çocuklar, yaşamın bütün hoşluklarından, uygarlığın tüm nimetlerinden istifade ediyorlar. Ya siz? Sizi bekleyen ne?

Birkaç metre karelik bir yerde beş altı insanla tıka basa dolu, yıllardan ziyade sıkıntıların yaşlandırıldığı yaşam tarafından yorulmuş annenizin size yemek niyetine hepsi hepsi biraz ekmek, biraz patates ve alay edercesine kahve denilen içecek bir şeyler verdiği, gündemden düşmeyen hep o aynı soruyu, yarınki ekmek parasını, ertesi gün de ev sahibine ödenecek kirayı nasıl bulacağınızı dalgınca kendinize sorduğunuz, loş ve rutubetli küçük bir eve giriyorsunuz.

Eh... Ne diyelim, annenizin ve babanızın otuz, kırk sene boyunca sürdürdükleri o aynı yoksul yaşamı sizin de sürdürmeniz gerekecek! Refahın, bilgeliğin ve sanatın tüm hazlarını birkaç kişiye sunmak ve bir parça ekmeğin sürekli kaygısını da kendine ayırmak üzere, ömrü boyunca çalışmak mı? Bir avuç tembele tüm yararları ve kolaylıkları sağlamak için... Yaşamı böylesine güzel kılan her şeyden ebediyen vazgeçmek mi? Ve günün birinde işsizlik çıkıp gelinceye kadar iş uğruna kendini yıpratmak ve -eğer sefalet değilse- sadece güçlük ve sıkıntı çekmek mi? Hayattan arzuladığınız bu mu?

Belki kaderinize boyun eğeceksiniz. Bu durumda bir çıkış göremeyerek kendinize şunları söyleyecek-

siniz: “Bütün kuşaklar aynı kadere maruz kaldı ve hiçbir şeyi değiştiremeyecek olan ben de buna katlanmak zorundayım! O halde çalışalım ve elimizden geldiğince iyi kötü yaşamaya çabalayalım.”

Pekâlâ! Ama o zaman yaşam, sizi aydınlatmayı bizzat üstlenecek...

Bir gün eskiden olduğu gibi gelip geçici olmayan ama tüm sanayiye birden çökertecek, binlerce emekçiyi sefalete düşürecek, aileleri kırıp geçirecek şu krizlerden biri gelip kapıya dayanacak ve diğerleri gibi siz de bu felakete karşı mücadele edeceksiniz. Ölenlere aldırmayan yaşam şu gamsızlar sürüsünü ışıl ışıl kentlerin sokaklarında dolaştırırken, karınızı, çocuğunuzun ve arkadaşınızın yoksunluk nedeniyle nasıl yavaş yavaş eridiklerini, tedavi yokluğu ve açlık yüzünden gözle görülür derecede zayıfladıklarını ve sonunda pis bir döşekte sönüp gittiklerini göreceksiniz. O zaman bu toplumun ne kadar isyan ettirici olduğunu anlayacak, krizin nedenlerini düşünecek ve aklınız binlerce insanı bir avuç tembelin aç gözlülüğüne maruz bırakan bu büyük haksızlığı derinlemesine araştırarak, bugünkü toplumun baştan ayağa değiştirilmesi gerektiğini söyleyen sosyalistlerin haklı olduklarını anlayacaksınız.

Bir başka gün patronunuz servetini bir o kadar çoğaltmak maksadıyla ücretlerde yeni bir indirim yoluyla sizden birkaç kuruş daha aşırıya çalıştığında,

buna karşı çıkacaksınız ama o sizi küstahça şöyle yanıtlayacak: “Eğer bu ücrete çalışmak istemiyorsan, git çayırda yayıl!” Bu durumda patronunuzun sizi sadece bir koyun gibi kırkmaya çalışmadığını, üstelik sizi aşağı bir ırk, ayak takımı olarak gördüğünü ve sizi ücret sayesinde pençeleri arasında tutmakla yetinmediğini, dahası sizden her bakımdan bir köle yaratmaya da can attığını göreceksiniz. O zaman ya bağrınıza taş basacak, el etek öpüp insani saygı duygusundan vazgeçecek ve her türden aşağılamalara maruz kalacaksınız ya da kan beyninize sıçrayacak, aldırmayıp üzerinde durmadığınız bu düşüşten (aşağılanmadan) nefret edecek, karşılık vereceksiniz ve bu durumda sokağa atılmış olarak “İsyan et! Bütün köleliklerin nedeni olduğu için iktisadi köleliğe karşı isyan et!” diyen sosyalistlerin haklı olduğunu anlayacaksınız. O zaman sosyalistler arasındaki yerinizi alacaksınız gelecek ve iktisadi, siyasi, toplumsal tüm köleliklerin yok edilmesinde onlarla birlikte çalışacaksınız.

Günün birinde, eskiden gizlisi saklısı olmayan bakışlarını, salını salını yürüyüşünü ve coşkulu konuşmasını o denli sevdiğiniz genç kızın öyküsünü öğreneceksiniz. Yıllar yılı yoksulluğa karşı mücadele ettikten sonra koca kente gitmek üzere köyünü terk etmiş ve yaşam mücadelesinin orada zor olacağını ama en azından ekmeğini dürüstçe kazanacağını bi-

liyormuş. Pekâlâ, şimdi kaderinin ne olduğunu biliyorsunuz işte. Bir burjuva oğlanın gönlünü çalmaya çalıştığı bu genç kız, onun güzel laflarıyla kendini tuzaga kaptırmış ve -bir yıl sonra kucagında bir çocukla terk edildiğini görmek üzere- gençlik ateşiyle kendini teslim etmiş ona. Cesaretini hiç yitirmeyecek mücadele etmeye ara vermemiş, lakin açlığa ve soğuğa karşı yürütülen bu dengesiz mücadelede yenik düştüğünü ve sonunda bilmem hangi hastanede son nefesini verdiğini öğrendiğinizde ne yapacaksınız? Ya rahatsız edici bu anının tümünden şöyle aptalca bir bahaneyle kurtulmaya çalışacaksınız: “Bu ne ilk ne de sonuncu!” diyecek ve bir akşam kahvenin birinde diğer hödüklerle birlikte bu genç kadının anısına çirkin laflarla kara çalacaksınız; ya da bu anı yüreğinizi alt üst edecek ve suçunu haykırmak amacıyla şu kadın avcısı adiyi bulmaya çalışacaksınız. Daha sonra her gün tekrarlanan bu olayların nedenlerini düşünecek ve toplumun -bir yanda sefiller öte yanda tembeller, ağzı laf yapan ve canavarca hevesli fırsatçılar halinde ikiye bölünmüş olarak kaldığı sürece bu tür olayların bitmeyeceğini anlayacaksınız, insanları bölen bu uçurumu kapatmaya zamanının geldiğini anlayacak ve sosyalistlerin safındaki yerinizi almak üzere acele edeceksiniz.

Siz, kadınlar, bu öykü karşısında duygusuz, soğuk mu kalacaksınız? Eteğinize yapışan şu çocuğun

sarı saçlarını okşayarak, eğer bu toplumsal durum değişmezse, yolunuzu gözleyen yazgıyı hiç düşünmeyecek misiniz? Dahası küçük bacınızın, çocuklarınızın alınına da yazılı bu aynı geleceği asla düşünmeyecek misiniz? Kızlarınızın, bir lokma ekmek bulmaktan başka tasası olmayan, meyhaneden başka eğlence bilmeyen babanız gibi onların da sömürülmeyi bekleyen bir sermaye olmalarını ister misiniz? Kocanızın ve oğlunuzun yazgılarının her zaman önlerine ilk çıkan şahsa, babasından işletilecek bir sermayeyi miras olarak devralmış bir şahsa bağlı kalmasını ister miydiniz? Hep patronun köleleri (savaşlarda) güçlülerin kurbanlık koyunları, varsılların tarlaları için gübrelik süprüntüler olarak kalmalarını ister misiniz?

Hayır, bin kere hayır! Bağırıp çağırarak bir grev başlatan kocalarımızın sonunda büyük burjuvalar tarafından mağrur bir havayla dayatılanı, büyük bir saygıyla kabul ettiklerini öğrendiğinizde kanınızın öfkeden köpürdüğünü biliyorum! Bir halk isyanı sırasında göğüslerini ilk saflarda askerlerin süngülerine karşı siper eden o İspanyol kadınlara hayranlık duyduğunuzu biliyorum! Bir gün -hapiste yatan bir sosyaliste hakaret etmekte sakınca görmeyen şu sefih zorbanın göğsüne yağlı bir kurşun sıkan o kadının adını saygıyla yad ettiğinizi de. Dahası Paris'te halktan kadınların yiğitlikte "erkekleri"

yüreklen­dirmek amacıyla bir bomba ve şarapnel yağ­muru altında toplandıklarını okuduğunuzda yü­reğinizin hızla çarptığını da.

Bunları biliyorum ve bu yüzdendir ki sizin de so­nunda geleceğin fethi uğruna çalışanlara katılmaya geleceğinizden kuşku duymuyorum.

İşçi, köylü, memur ya da asker, erkek veya kadın, samimi genç insanlar, siz hepiniz haklarınızı anlaya­cak ve bizimle olacaksınız; köleliği tümüyle yok eden, tüm zincirleri kıran, eski geleneklerle bağları koparıp atan ve bütün insanlığa yeni ufuklar açan devrimi, insan topluluklarında gerçek eşitliği, gerçek özgür­lüğü, herkes için çalışmayı, herkes için çabalarının ürünlerinden alabildiğine yararlanmayı ve tüm yete­neklerin alabildiğine kullanımını nihayet gerçekleş­-tirmeye gelecek devrimi hazırlamak amacıyla gelip kardeşlerinizle birlikte çalışacaksınız.

Bize, bir avuç olduğumuzu, hedeflediğimiz bu de­vasa amaca ulaşmak için haddinden fazla zayıf oldu­ğumuzu söylemek için gelmeyin.

Bizi, adaletsizlikler yüzünden acı çekenleri bir sa­yalım bakalım kaç kişiyiz... Başkaları için çalışan ve has buğdayı efendilere bırakmak için yulaf ekmeği yiyip yulaf çorbası içen biz köylüler milyonlarca ca­nız; halk denen olguyu tek başımıza oluşturacak ka­dar kalabalığız. Yırtık pırtık kıyafet giyinmek için ipekli kumaşları ve yumuşacık kadifeleri dokuyan

biz işçiler de çok kalabalığız, fabrika düdükları kısa bir mola yapmamıza izin verdiklerinde uğuldayan bir deniz misali meydanları ve sokakları sel gibi istila edip dolduruyoruz. Sopa zoruyla güdülen biz askerlere; subaylarının göğüslerini nişanlarla süslemek, omuzlarına bir iki yıldız, bir iki apolet daha eklemek için mermilere hedef olan bizlere, bugüne kadar hep kardeşlerine kıymış olan biz şu zavallı aptallara da bize emreden birkaç omzu kalabalığın bet benizlerinin attığını görmek için onlardan yüzümüzü çevirmemiz, silahlarımızı da onlara çevirmemiz yetecektir. Acı çeken ve hakaret edilen bizler, hepimiz, çok büyük bir topluluğuz. Her şeyi yutacak, sularına gömecek bir iradeye sahip olduğumuz andan itibaren adaletin gerçekleşmesi için kısa bir zaman yeter bize.

Anarşist Kütüphane

Pyotr Kropotkin
Gençliğe Çağrı
1880

tr.anarchistlibraries.net